

Demografski kapital u funkciji održivog gospodarskog rasta

Štic, Mihael

Undergraduate thesis / Završni rad

2023

Degree Grantor / Ustanova koja je dodijelila akademski / stručni stupanj:

**Josip Juraj Strossmayer University of Osijek, Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek /
Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku, Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek**

Permanent link / Trajna poveznica: <https://urn.nsk.hr/urn:nbn:hr:151:117068>

Rights / Prava: [In copyright](#)/[Zaštićeno autorskim pravom.](#)

Download date / Datum preuzimanja: **2024-11-19**

Sveučilište Josipa Jurja
Strossmayera u Osijeku

**Fakultet
agrobiotehničkih
znanosti Osijek**

Repository / Repozitorij:

[Repository of the Faculty of Agrobiotechnical
Sciences Osijek - Repository of the Faculty of
Agrobiotechnical Sciences Osijek](#)

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Mihael Štic

Prijediplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Demografski kapital u funkciji održivog gospodarskog rasta

Završni rad

Osijek, 2023.

SVEUČILIŠTE JOSIPA JURJA STROSSMAYERA U OSIJEKU
FAKULTET AGROBIOTEHNIČKIH ZNANOSTI OSIJEK

Mihael Štic

Prijediplomski sveučilišni studij Poljoprivreda

Smjer Agroekonomika

Demografski kapital u funkciji održivog gospodarskog rasta

Završni rad

Povjerenstvo za ocjenu i obranu završnog rada:

1. Prof.dr.sc. Tihana Sudarić, mentor
2. Doc.dr.sc. David Kranjac
3. Lucija Bencarić, mag.ing.agr.

Osijek, 2023.

TEMELJNA DOKUMENTACIJSKA KARTICA

Sveučilište Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku
Fakultet agrobiotehničkih znanosti Osijek
Prijediplomski sveučilišni studij Poljoprivreda, smjer Agroekonomika

Završni rad

Mihael Štic

Demografski kapital u funkciji održivog gospodarskog rasta

Sažetak:

Rad pokazuje komparaciju kvalitativnih i kvantitativnih demografskih obilježja popisa stanovništva 2011. i popisa stanovništva 2021 godine, te pritom će biti prikazano gospodarski rast, BDP, zaposlenost, nezaposlenost, migracijski saldo i ostali indikatori gospodarskog rasta. Za istraživanje je provedena komparativna analiza, trendovi rasta/pada pojedinih indikatora, te će se na osnovu analize i sinteze rezultata istraživanja izvesti prijedlozi i smjernice daljnjeg razvitka. Rezultati ovog rada prikazuju uvid u demografski kapital Republike Hrvatske prema zadnja dva provedena popisa stanovništva u Republici Hrvatskoj

Ključne riječi: Gospodarski rast, demografska obilježja, popis stanovništva, zaposlenost,

20 stranica, 7 grafikona, 14 literaturnih navoda

Završni rad je pohranjen: u Knjižnici Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek i u digitalnom repozitoriju završnih i diplomskih radova Fakulteta agrobiotehničkih znanosti Osijek.

BASIC DOCUMENTATION CARD

Josip Juraj Strossmayer University of Osijek
Faculty of Agricultural Biotechnology Sciences Osijek
Undergraduate University Study Agriculture, course Agroecconomics

BSc Thesis

Mihael Štic

Demographic capital in the function of sustainable economic growth

Summary:

The paper shows a comparison of qualitative and quantitative demographic characteristics of the 2011 census and the 2021 census, and will show economic growth, GDP, employment, unemployment, migration balance and other indicators of economic growth. For the research, a comparative analysis was conducted, trends of growth / decline of individual indicators, and on the basis of the analysis and synthesis of research results, proposals and guidelines for further development will be presented. The results of this paper present an insight into the demographic capital of the Republic of Croatia according to the last two censuses conducted in the Republic of Croatia..

Keywords: Economic growth, demographic characteristics, census, employment

20 pages, 7 figures, 14 references

BSc Thesis is archived in Library of Faculty of Agricultural Biotechnology Sciences Osijek and in digital repository of Faculty of Agrobiotechnical Sciences Osijek

SADRŽAJ

1. UVOD	1
2. MATERIJAL I METODE	3
3.1. Stanovništvo i njegovo kretanje u Republici Hrvatskoj.....	4
3.1.1. <i>Prirodno kretanje stanovništva</i>	4
3.1.2. <i>Migracija stanovništva</i>	4
3.2. Usporedba popisa 2011. i 2021. godine	6
3.2.1. <i>Popis stanovništva 2011. godine</i>	6
3.2.2. <i>Popis stanovništva 2021. godine</i>	8
3.2.3. <i>Usporedba podataka popisa stanovništva 2011. i 2021. godine</i>	9
3.3. Zaposlenost i stanovništvo	11
3.4. Demografski kapital u funkciji održivog razvoja.....	13
3.4.1. <i>Obrazovanje i socijalna uključenost</i>	13
3.4.2. <i>Mirovinski sustavi</i>	14
3.4.3. <i>Održivi regionalni razvoj</i>	15
4. ZAKLJUČAK.....	18
5. POPIS LITERATURE.....	19

1. UVOD

Demografski kapital uzima u obzir ideju da sastav stanovništva može utjecati na različite aspekte ekonomske aktivnosti, produktivnosti i inovacija. Naglašava važnost razvoja ljudskog kapitala, dinamika radne snage, potencijala potrošačkog tržišta te društvene kohezije u pokretanju gospodarskog rasta. Prema Ivandi (2017.) tri osnovna demografska procesa su fertilitet, mortalitet i migracije. Približnom analogijom možemo reći kako Hrvatsku karakterizira nizak fertilitet, demografsko starenje i iseljavanje značajnih razmjera.

Usporedno s gospodarskom krizom, od 2009. godine, primjetan je trend rasta iseljavanja iz Hrvatske, a od 2013. tj. pristupanjem Hrvatske Europskoj uniji taj trend postao je još izraženiji. Najveći broj iseljenih zabilježen je 2017. godine, čak 47.352 stanovnika što je uspoređujući s 2011. godinom čak 272,9% više (Pokos i Turk, 2022.). Jedina godina u kojoj je zabilježen manji odljev stanovništva iz Hrvatske je 2020. godine, a razlog je pandemija Covid-19 zbog koje su mnoge države morale zatvoriti svoje granice pa je tako stranim državljanima bilo onemogućeno ili otežan ulazak u drugu državu. Međutim, prema podacima DZS u 2021. godini zabilježen je ponovni porast iseljavanja iz Hrvatske (Pokos i Turk, 2022.). Među gradovima i općinama najmanje stope iseljavanja imaju neke općine Hrvatskog zagorja u blizini hrvatsko-slovenske granice, a iz kojih je moguće svakodnevno odlaziti na posao u susjednu Sloveniju ili čak u Austriju (Pokos i Turk, 2022.).

U kontekstu održivog gospodarskog rasta, demografski kapital igra ključnu ulogu. Demografski kapital naglašava važnost ulaganja u obrazovanje i razvoj vještina. Dobro obrazovana i kvalificirana radna snaga povećava produktivnost, inovativnost i konkurentnost, potičući održivi gospodarski rast. Pružanjem mogućnosti kvalitetnog obrazovanja i osposobljavanja, zemlja može razviti svoj ljudski kapital, što dovodi do viših razina produktivnosti i učinkovitijeg tržišta rada. Nadalje, dobna struktura stanovništva utječe na stopu sudjelovanja radne snage i produktivnost. Kada je udio radno sposobnih pojedinaca visok, to može dovesti do veće stope štednje i ulaganja. Ova demografska dividenda može potaknuti gospodarsku ekspanziju i stvoriti povoljne uvjete za održivi rast. Nadalje, demografski kapital može utjecati na inovacije i poduzetništvo, koji su ključni pokretači gospodarskog napretka. Mlađa populacija s višim razinama obrazovanja ima tendenciju biti inovativnija i poduzetnije, što dovodi do razvoja novih tehnologija, industrija i poslovnih mogućnosti.

Kako bi se maksimizirao utjecaj demografskog kapitala na održivi gospodarski rast, kreatori politika trebali bi provoditi strategije koje daju prioritet obrazovanju i razvoju vještina, pomiču mogućnosti zapošljavanja, podržavaju inovacije i poduzetništvo te osiguravaju društvenu uključenost. Prepoznavanjem potencijalnih gospodarskih prednosti povoljnog demografskog sastava i ulaganjem u potrebne temelje, zemlje mogu iskoristiti snagu demografskog kapitala za postizanje dugoročno, održivog gospodarskog rasta.

2. MATERIJAL I METODE

Cilj rada je definirati i analizirati pojam demografskog kapitala, istražiti kako se demografski čimbenici, kao što su natalitet, mortalitet, migracije i struktura stanovništva, odražavaju na gospodarski rast. Također, analizirati kako promjene u demografskim uzrocima mogu utjecati na produktivnost, radnu snagu, inovacije i druge faktore rasta te razmotriti kako demografski kapital može biti ključan za dugoročno planiranje politika i strategija za održiv gospodarski rast.

U radu će se primijeniti sekundarne baze podataka, kao i metode analize i sinteze podataka. Koristit će se dostupna literatura poput znanstvenih i stručnih radova te internet stranica Državnog zavoda za statistiku i ostalih relevantnih stranica.

3. REZULTATI I RASPRAVA

U sljedećim poglavljima povezati će se i analizirati informacije prikupljene o demografskom kapitalu, održivom gospodarstvu rastu te usporedbi popisa stanovništva u Republici Hrvatskoj za 2011. i 2021. godini.

3.1. Stanovništvo i njegovo kretanje u Republici Hrvatskoj

3.1.1. Prirodno kretanje stanovništva

Podaci o rođenima i umrlim osoba u Republici Hrvatskoj korišteni za usporedbu su podaci od 2012. godine do 2021. godine. Za rođene i umrle osobe te sklopljene i razvedene brakove prikazani su podaci na razini županija od 2017. do 2021. godine, a podaci o prirodnom kretanju stanovništva za gradove i općine iz 2021. godine.

U 2021. godini, broj živorođene djece u Republici Hrvatskoj porastao je za 1,8% u odnosu na godinu prije. Ukupan broj rođenih bio je 36.641, od čega 36.508 živorođenih i 133 mrtvorodena djeteta (DZS, 2021). Muške djece rođeno je 52,0% dok je ženske djece bilo 48%. Stopa nataliteta u Hrvatskoj je iznosila 9,4. Broj umrlih u 2021. godini porastao je za 10,0% u odnosu na godinu ranije, a ukupan broj umrlih iznosio je 62.712 osoba. Prema spolu postotak muških umrlih osoba iznosio je 49,7 % dok su ženske osobe činile 50,3% od ukupnog broja umrlih osoba. Od ukupnog broja umrlih u 2021. godini 137 su bila dojenčad odnosno 0,22%. Stopa mortaliteta u 2021. u Republici Hrvatskoj iznosila je 16,1. Prirodni prirast u Hrvatskoj u 2021. godini bio je negativan, s -26.204 osobe (DZS, 2021.). Vitalni indeks koji je omjer živorođenih i umrlih iznosio je 58,2. U svim županijama zabilježen je negativan prirodni prirast, a najveći negativni prirodni prirast imao je Grad Zagreb s -2.932, a vitalni indeks mu je iznosio 73,3 (DZS, 2021.). Pozitivan prirodni prirast imalo je samo 25 gradova/općina, dok je u 530 gradova/općina te u Gradu Zagrebu prirodni prirast negativan. 2021. godina bilježi 1.8203 sklopljen braka, dok je pravomoćno razvedenih brakova bilo 5.100 (DZS, 2021.). Stopa sklopljenih brakova u Hrvatskoj iznosio je 4,7, dok je stopa razvedenih brakovi bila 1,3. Na 1.000 sklopljenih brakova dolazilo je 280,2 razvedena braka (DZS, 2021.).

3.1.2. Migracija stanovništva

Vanjska migracija stanovništva obuhvaća iseljavanje i doseljavanje stanovništva u Republiku Hrvatsku iz inozemstva. Prema podacima u Hrvatsku je doselilo 35.912 osoba, dok je veći broj

iseljenih osoba te taj broj iznosi 40.428 osoba koje su otišle u inozemstvo (DZS, 2021.) . Prema tom broju dobivamo negativan migracijski saldo od -4.512 stanovnika. Od ukupnog broja doseljenih osoba u 2021. godine 29,6% su bili hrvatski državljani, dok su stanci činili 70,4% (DZS, 2021.). Dok s druge strane među iseljenim osobama, 64,2% su čini hrvatski državljani, 35,8% su bili stanci. Bosna i Hercegovina predstavlja najveći broj doseljenih osoba u Hrvatsku s udjelom od 22,4% u ukupnom broju doseljenih. Kada pričamo o iseljavanju iz Republike Hrvatske, najčešće odredište je bila Njemačka sa udjelom čak od 32,3% (DZS, 2021.). Prema spolu, muškarci su činili veći udio među doseljenim osobama iz inozemstva (72,7%) i odseljenim osobama u inozemstvo (63,5%) (DZS, 2021.). Najveći broj odseljenih osoba bio je u dobnoj skupini od 20 do 39 godina u postotku od čak 45,9%. Po regionalnoj raspodjeli doseljenih i odseljenih osoba iz inozemstva u Hrvatsku, najveći udio zabilježen je u Gradu Zagrebu (23,4%) te u Splitsko-dalmatinskoj županiji (10,0%). Što se tiče odseljenih osoba iz Republike Hrvatske, na prvom mjestu također je Grad Zagreb sa 18,3%, a nakon Grada Zagreba slijedile su Splitsko-dalmatinska županija sa 8,5% te Primorsko-goranska županija sa 7,8%.

Unutarnja migracija je promjena mjesta stanovanja unutar Republike Hrvatske. U 2021. godini u Hrvatskoj je 71.864 osobe promijenilo mjesto stanovanja unutar svoje zemlje. Najveći udio preseljenih osoba unutar države bio je u dobi od 20 do 39 godina sa 45,9%. Žene su činile 53,6% od ukupnog broja preseljenih osoba. Između županija se selilo 40,5%, između gradova/općina unutar iste županije selilo se 38,5% stanovništva, dok se 21,0% stanovništva selilo između naselja unutar istog grada/općine. Najveće migracije stanovništva između gradova/općina iste županije viđene su u Splitsko-dalmatinskoj i Primorsko-goranskoj županiji, a kada se promatra migracija između županija, najveći broj preseljenih osoba zabilježen je između Grada Zagreba i Zagrebačke županije.

Kada sve migracije stanovništva ujediniamo (vanjsku i unutarnju), najveći pozitivan saldo ukupne migracije stanovništva u 2021. imala bi Zagrebačka županija sa 1.746 osoba. S druge strane, najveći negativan saldo ukupne migracije stanovništva imale su Brodsko-posavska županija sa -1.268 osoba, Vukovarsko-srijemska sa -1.261 osobom, te Osječko-baranjska županija sa -1.222 osobe.

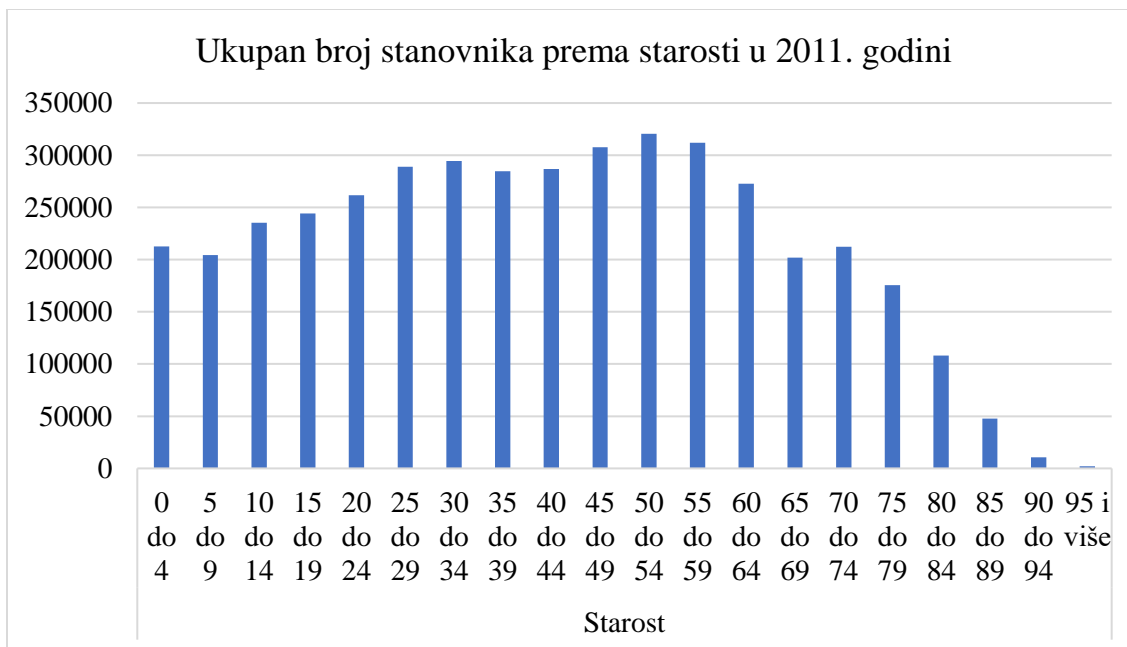
3.2.Usporedba popisa 2011. i 2021. godine

3.2.1. Popis stanovništva 2011. godine

U Republici Hrvatskoj 2011. godine živjelo je ukupno 4 284 889 stanovnika, od kojih 2.066.335 muških stanovnika što čini 48,22 % ukupnog stanovništva, dok je žena bilo 2.218 554 što čini 51,78 % ukupnog stanovništva.

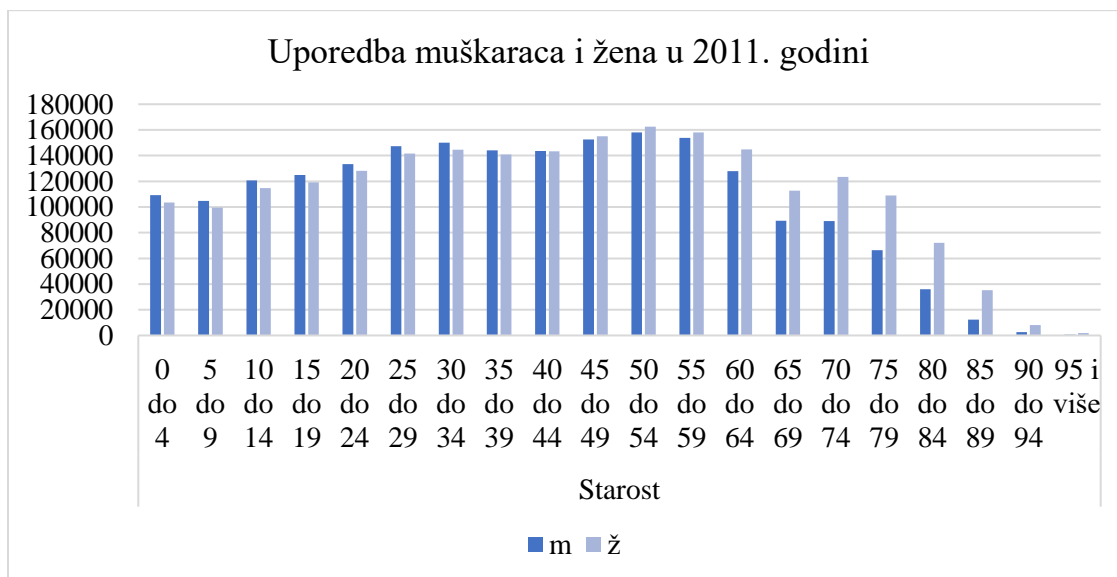
Najviše broj stanovnika u Hrvatskoj nalazilo se u skupini starosti od 50 do 54 godine u kojoj se nalazilo 320.502 stanovnika što čini 7.48 % stanovništva, a najmanje stanovnika bilo je u skupini starosti 95 na više godina bilo ih je svega 2.201 stanovnika.

Najviše muških stanovnika bilo je u dobi između 50 do 54 godine što čini ukupno 153.750 stanovnika, dok kao što je navedeno ranije najmanje je činilo skupinu od 95 na više godine svega 482 stanovnika u cijeloj republici Hrvatskoj. Kod žena je ista situacija kao i kod muškaraca najviše se nalazi u skupini od 50 do 54 godine 152.521 žena dok najmanje, no znatno više nego muškaraca čak za 1.237 osoba više se nalazi u skupini od 95 na više godina što čini ukupno 1.719 žena. Usporedbom podataka po starosti u 2011.godini dolazimo do saznanja da je više muškaraca od 0 do 39 godine (1.034.496 muškaraca naprema 992.206 žena), dok se između 40-44 godine broj uvelike izjednačio, gledajući dalje starosne skupine počinje veći broj ženskih osoba. Prvi veći odmak ženskih osoba nad muškarcima pojavljuje se od 60 do 64 godine te od tada razlika između muškaraca i žena postaje sve veća i veća.

Grafikon 1. Ukupni broj stanovnika prema starosti u 2011. godini

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Podaci iz prošlih popisa“

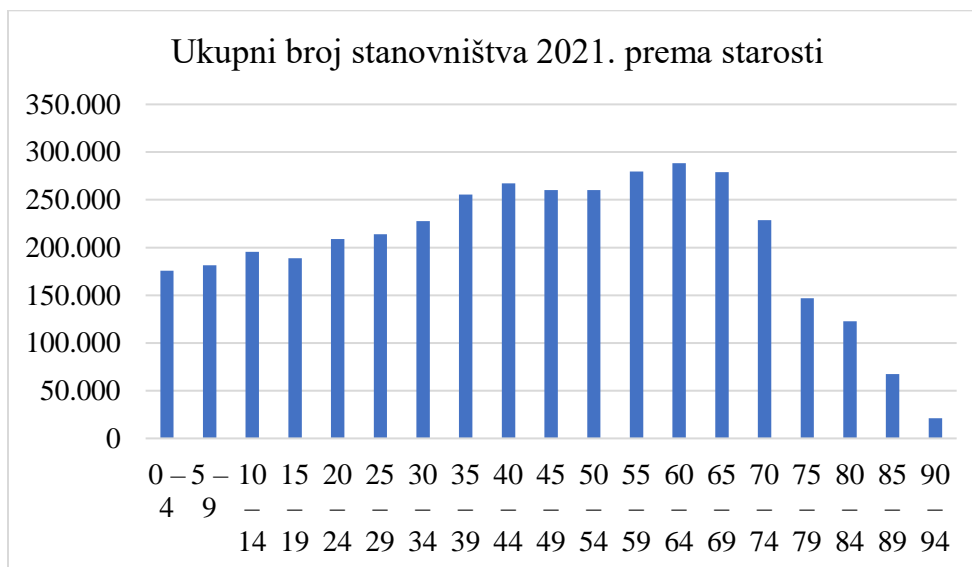

Grafikon 2. Usporedba muškaraca i žena u 2011. godini

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Podaci iz prošlih popisa“

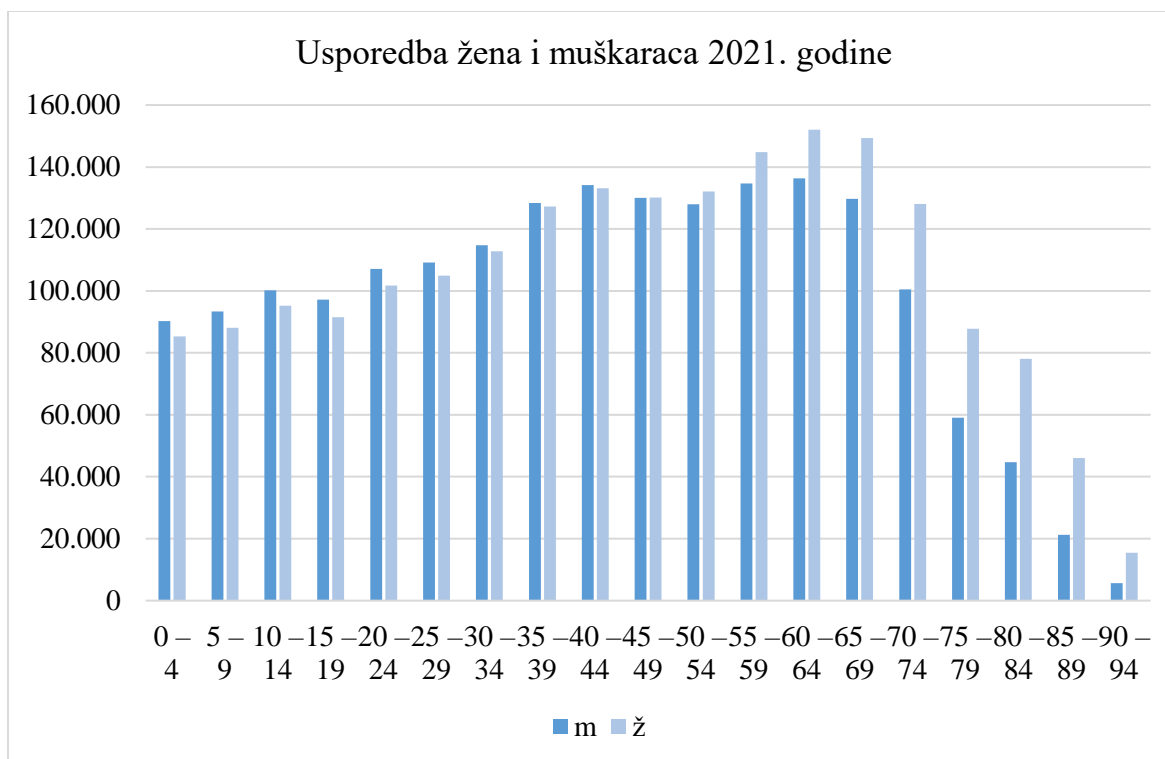
3.2.2. Popis stanovništva 2021. godine

Prema popisu iz 2021. godine u Republici Hrvatskoj ima 3.871.833 stanovnika, od ukupnog broja stanovništva muškaraca je 1.865.129 što čini 48,17% od ukupnog stanovništva, dok je žena više i to za 141.575 što čini ukupan broj od 2.006.704 žena u Republici Hrvatskoj što je u ukupnom postotku 51,83%. Najveći broj stanovnika u Hrvatskoj prema starosti spada u skupinu od 60-64 godine u kojoj se nalazi 288.351 stanovnika, od čega je 136.338 muških i 152.013 ženskih osoba, dok je najmanji broj stanovnika očekivano u skupini 95 i više godina u kojoj se nalazi 3.679 osoba od kojih su 737 muških odnosno 2.942 ženske osobe. Najveći broj muških osoba prema najnovijem popisu nalazi se u skupini od 60-64 godine 136.338 muškaraca, a kao i ranije navedeno najmanje muškaraca se nalazi u skupini od 95 na više godina to jest 737 muškaraca. Kod žena je ista situacija kao i kod muškaraca najviše žena se nalazi u skupini od 60-64 godine u kojoj se nalazi 152.013 ženskih osoba, dok u skupini od 95 na više ima čak za skoro četiri puta više žena od muškaraca odnosno točan broj žena u toj skupini je 2.942 osobe. Usporedbom starosnih skupina dolazimo do zaključka kako je muškaraca više u svakoj skupini od 0 do 44 godine, no već od 45 do 49 broj žena je veći te broj žena u svakoj skupini nad muškarcima je veći.

Grafikon 3. Ukupni broj stanovništva 2021. godine prema starosti

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Popis stanovništva kućanstava i stanova 2021.godine

Grafikon 4. Usporedba žena i muškaraca 2021.godine

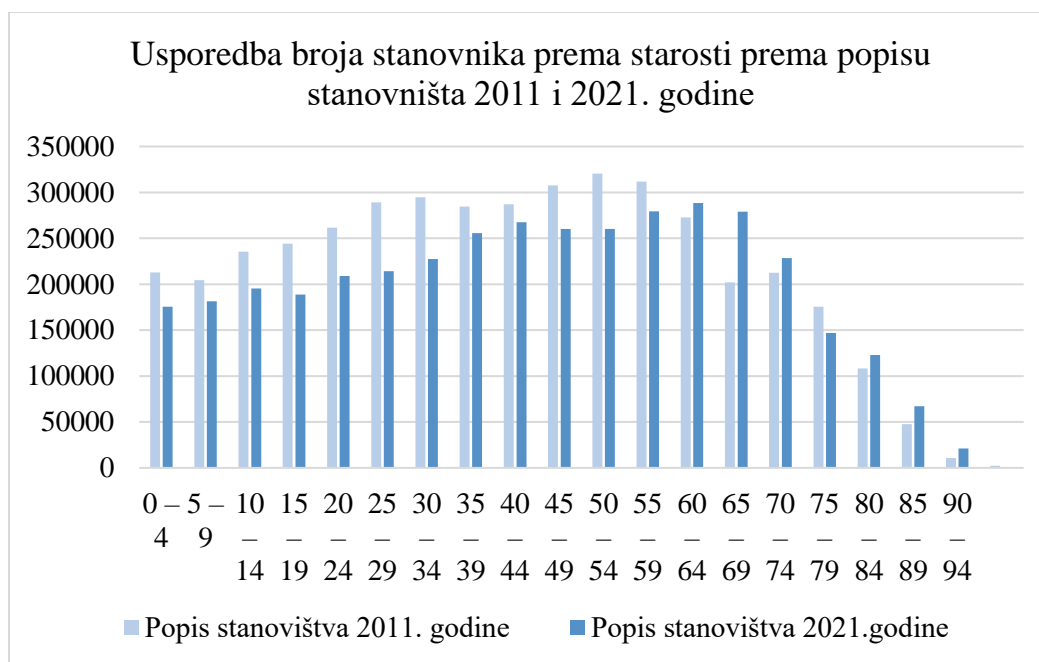
Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske,
 „Popis stanovništva kućanstava i stanova 2021.godine

3.2.3. Usporedba podataka popisa stanovništva 2011. i 2021. godine

Prema podacima iz popisa stanovništva 2011. i 2021. godine, prvi podatak koji vidimo kako je u 2021.godini došlo do pada u broju stanovnika. U 2011. godini živjelo je 4.284.889 stanovnika dok je u 2021. godi ta brojka smanjena na 3.871.833 što je razlika za čak 413.056 stanovnika manje nego u 2011. godini. Smanjenje broja stanovništva u Republici Hrvatskoj je rezultirala kombinacija mnogih čimbenika. Neki od ključnih faktora su negativan prirodni prirast, intenzivna migracija mladih i obrazovanih osoba te promjena starosne strukture stanovništva. Navedeni faktori su povezani i imaju kompleksan utjecaj na ukupnu populaciju.

Prema spolu stanovništva u 2011. godini je bilo 2.666.335 muškaraca što čini tada 48,22% od ukupnog stanovništva, dok u 2021. godini broj stanovnika opada i dolazimo do podataka o 1.856.129 muškaraca što čini 48.17% stanovništva, te dobivamo da je razlika između dva popisa 201.206 muškog stanovništva manje u 2021.godini. Žena je u oba popisa stanovništva bilo više, u

2011. godini je bilo 2.218.554 žena što je tada činilo 51,78% od ukupnog stanovništva, dok kao i kod muškaraca dolazi do opadanja u broju ženskog stanovništva te dobivamo podatke o 2.006.704 žene što čini 51,83% od ukupnog broja stanovnika u republici Hrvatskoj 2021.godine, te dobivamo kako je u 2021. godini za 211.850 žena manje nego u 2011. godini. Što se tiče starosne strukture stanovništva u 2011. godini najviše stanovnika se nalazilo u starosnoj skupini od 50-54 godine, dok je u 2021. godini najviše stanovništva pripada skupini od 60-64 godine. Najmanje stanovnika u oba popisa se nalaze u skupini od 95 i više godina. Usporedbom starosnih skupina između 2011. i 2021 godine, dolazi se do zaključka da postoji tendencija rasta broja žena u starijoj skupini, dok muškaraca u toj starosnoj skupini postaje sve manje.

Grafikon 5. Usporedba broja stanovnika prema starosti prema popisu stanovništva 2011. i 2021. godine

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Podaci iz prošlih popisa“ i Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Popis stanovništva kućanstava i stanova 2021.godine

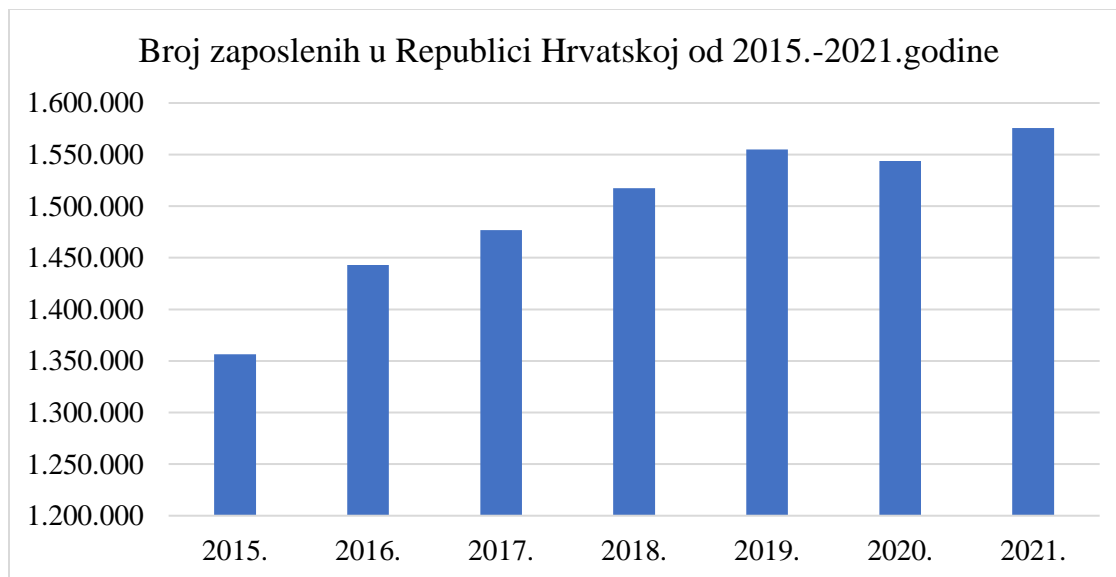
3.3.Zaposlenost i stanovništvo

Prema podacima sa služene Internet stranice Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) i Državnog zavoda za statistiku (DZS) zaposlenost u Republici Hrvatskoj tijekom proteklih nekoliko godina pokazuje raznolike trendove, prema podacima s web stranica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ) i Državnog zavoda za statistiku (DZS). U 2015. godini, broj zaposlenih iznosio je 1 356 568, a taj broj se povećao u sljedećoj godini na 1.443.141. Godina 2017. donijela je daljnji rast zaposlenosti na 1.476.832, dok je 2018. godina bilježila nastavak rasta na 1.517.580 zaposlenih. Unatoč sporijem rastu, 2019. godina je zabilježila porast zaposlenosti na 1.555.068. Međutim, 2020. godina je donijela blagi pad na 1.543.869 zaposlenih, najvjerojatnije zbog ekonomskih poteškoća povezanih s pandemijom COVID-19. Najnoviji dostupni podaci za 2021. godinu pokazuju oporavak zaposlenosti, s brojem zaposlenih koji iznosi 1.575.837. Važno je napomenuti da trendovi u zaposlenosti obično ovise o gospodarskim uvjetima, politikama zapošljavanja, investicijama i drugim čimbenicima.

Uz podatke o zaposlenosti u Republici Hrvatskoj, također su dostavljeni podaci o nezaposlenosti s web stranica Hrvatskog zavoda za zapošljavanje (HZZ). U 2015. godini, broj nezaposlenih iznosio je 285.906, a taj broj je smanjen u sljedećoj godini na 241 860. Godina 2017. je donijela daljnji pad nezaposlenosti na 193.967. U 2018. godini, broj nezaposlenih nastavio je opadati na 153.542. Godina 2019. je zabilježila daljnji pad nezaposlenosti na 128.650. Međutim, 2020. godina je bilježila blagi porast nezaposlenosti na 150.824, što je moglo biti posljedica ekonomskih poteškoća izazvanih pandemijom COVID-19. Najnoviji dostupni podaci za 2021. godinu pokazuju daljnji pad nezaposlenosti na 136.816. Stopa nezaposlenosti u Republici Hrvatskoj u 2011. godini (prema definiciji ILO-a stanovništvo starije od 15 godina) iznosila je 8% dok je u 2021. godini stopa nezaposlenosti se smanjila na 7,6%. Broj zaposlenih ljudi u 2011. također prema definicija ILO-a iznosio je 41,4%, dok u 2021.godini stopa zaposlenosti se povećava te iznosi 47,8%. Ekonomska situacija u Republici Hrvatskoj u 2011. i 2021. godini se mijenjala u više faktora, što uključuje gospodarski rast, zaposlenost i ostalo. BDP po stanovniku u 2011.godini iznosio je 10 325 EUR, dok je u 2021.godini iznosio 14.696 EUR, što nas dovodi do zaključka da se dogodio ekonomski rast u zadnjih deset godina. U tekućim cijenama, BDP u milijunima eura u 2011. godini iznosio je 44.973, a u 2021. godini iznosi 58 207 prema tome vidimo kako je ekonomija u Hrvatskoj u proteklih 10 godina značajno porasla. Minimalna plaća u Hrvatskoj 2011. godine je iznosila 373,48 EUR, dok u 2021. godini minimalna plaća je iznosila 451,26 EUR. Prema tome

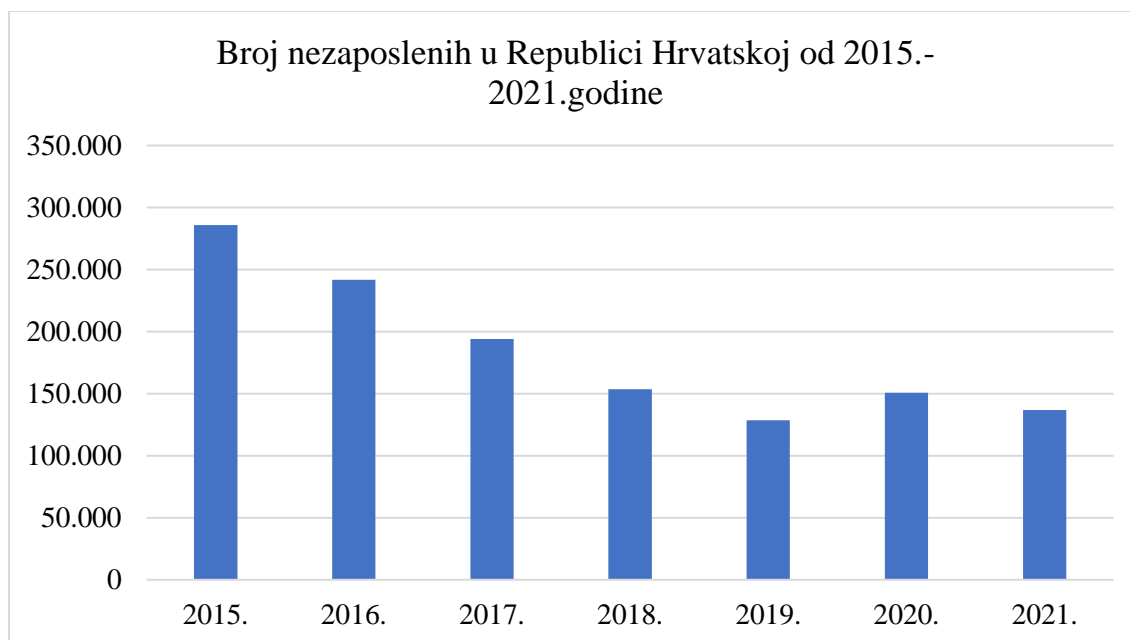
podaci o minimalnoj plaći nam pokazuju kako je u deset godina plaća narasla za čak 77,78 EUR, što nam je dokaz kako je standard života građana pozitivno narastao. Prema navedenim podacima ekonomska situacija u Hrvatskoj se u razdoblju između 2011. i 2021. značajno poboljšala, dokaz tome je veći BDP po stanovniku, većim zaradama i nižom stopom nezaposlenosti. No, krize u svijetu i u Hrvatskoj još uvijek postoje i važno je nastaviti poduzimati mjere za jačanje ekonomske stabilnosti i kako bi održali daljnji rast.

Prema autorima Sudarić i sur. (2021.) povezivanje, obrazovanost i proaktivnost ključni su čimbenici u stvaranju i održavanju i održavanju dinamičkog poduzetničkog okruženja u funkciji izgradnje lokalne zajednice u funkciji globalnog prosperiteta.

Grafikon 6. Broj zaposlenih u Republici Hrvatskoj od 2015.-2021.godine

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske „ Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u 2021. – prosjek godine „

Grafikon 7. Broj zaposlenih u Republici Hrvatskoj od 2015.-2021.godine

Izvor: izrada autora prema Državni zavod za zapošljavanje Statistika „Registrirana nezaposlenost“

3.4. Demografski kapital u funkciji održivog razvoja

Demografski kapital igra ključnu ulogu u republici Hrvatskoj u postizanju održivog razvoja. Održivi razvoj obuhvaća ravnotežu između ekonomsko napretka, socijalne pravde i zaštite okoliša, a demografski kapital pruža temelje za postizanje tih ciljeva na dugoročnoj razini.

3.4.1. Obrazovanje i socijalna uključenost

Demografski kapital, koji obuhvaća mlado i obrazovano stanovništvo, može odigrati ključnu ulogu u poticanju inovacija i produktivnosti u Republici Hrvatskoj. Zemlje sa većim brojem mladih i visoko obrazovanim stanovništvo najčešće pokazuju veću vjerojatnost za razvoj novih tehnologija i poticanje gospodarskog rasta.

Mlado stanovništvo nosi sa sobom svježije ideje kreativnost i entuzijazam, što može biti ključno za inovacije u različitim sektorima. Visoko obrazovani pojedinci posjeduju specifična znanja i vještine koja su važna za razvoj naprednih tehnologija i povećanje produktivnosti. Korištenjem njihovog teorijskog znanja u praksi može imati snažan utjecaj na gospodarski rast.

Za razvoj poduzetništva povoljno okruženje također stvara demografski kapital. Mladi i obrazovani stručnjaci često imaju ideje o poduzetništvu te su češće otvoreniji za preuzimanje rizika. Preuzimanjem rizika i njihovom spremnošću za pokretanjem vlastitih poslova oni otvaraju nova radna mjesta što stimulira gospodarsku aktivnost i otvara nove poglede za razvoj sektora malih i srednjih poduzeća.

Mladi i visoko obrazovani stručnjaci predstavljaju važan resurs za privlačenje investicija i suradnju s međunarodnim partnerima radi poboljšanja konkurentnosti zemlje na globalnom tržištu. Brzinom prilagođavanja brzim i naglim promjenama u globalnom gospodarstvu i stvaranju konkurentske prednosti Hrvatskoj pomaže ostvariti pozitivne rezultate na međunarodnoj razini. Također je važna i socijalna uključenost pojedinca u lokalnu zajednicu, umreženost kroz poslovnu tako i osobnu satisfakciju. Prema autoru Sabolović- Krajina, D. (2018.) najčešće se u socijalno isključenje ubrajaju oni članovi društva koji ne mogu, a željeli bi sudjelovati u normalnim aktivnostima građana tog društva, ali im to onemogućuju čimbenici izvan njihove kontrole. Isključenost se može odnositi na različite dimenzije društvenog života i vrlo često su te dimenzije međusobno povezane (isključenost iz tržišta rada, ekonomska, kulturna isključenost, socijalna izolacija, prostorna i institucionalna isključenost).

Ulaganjem u obrazovanje i vještine mladih ljudi i podrška inovativnim poduzetničkim idejama može donijeti značajne koristi u konkurentnosti Republike Hrvatske. Osiguranjem povoljnog okruženja za razvoj novih ideja, podrškom u istraživanju i razvoju te poticanju poduzetništva među mladima ključni su faktori za iskorištavanje demografskog kapitala u funkciji održivog razvoja i produktivnosti Hrvatske.

3.4.2. Mirovinski sustavi

Mirovinski sustav osobito je važan dio sustava socijalne sigurnosti u svakoj suvremenoj državi modernog svijeta, pa tako i u Republici Hrvatskoj. Mirovinskim osiguranjem, za rizike starosti, invalidnosti, smrti hranitelja obitelji i tjelesnog oštećenja, u našoj zemlji obuhvaćeno je oko milijun i pol osiguranika, a preko milijun ljudi ostvaruje davanja na temelju ostvarenih prava (Vuković, 2005.)

U Hrvatskoj se postojeći mirovinski sustav zasniva se na tri stupa: prva dva stupa su obvezni za svakog zaposlenog građanina RH, dok je treći stup dobrovoljna mirovinska štednja uz državne poticaje. Izdvajanja svih zaposlenih u RH za obvezno mirovinsko osiguranje (prvi i drugi stup)

iznose 20% iz bruto plaće dok je iznos uplata u treći dobrovoljni mirovinski stup osobna odluka svakog pojedinca.

Starenje stanovništva predstavlja izazov za održivost mirovinskih sustava jer smanjuje omjer radno sposobnog stanovništva prema umirovljenicima. U Hrvatskoj, a tako i u svijetu postoji potreba za strukturiranim reformama mirovinskog sustava kako bi se osigurala financijska stabilnost tržišta.

U Hrvatskoj i u svijetu, strategije su usmjerene na produljenje radne aktivnosti i promicanje zapošljavanja starijih osoba. To uključuje mjere poput fleksibilnog umirovljenja, prekvalifikacije i programi osposobljavanja prilagođenih starijim radnicima. Treba se i promicati privatni mirovinski fondovi i individualna štednja kako bi se smanjila ovisnost o državnom mirovinskom sustavu.

Zemlje se suočavaju s izazovima održavanja mirovinskih sustava uslijed demografskih promjena. Povećanje očekivanog trajanja života i smanjenje stope nataliteta dovode do povećanja broja umirovljenika u odnosu na radno aktivno stanovništvo. Zato se dugoročna održivost mirovinskih sustava zahtijeva prilagodbe kao na primjer podizanje dobne granice za odlazak u mirovinu, promjene u mirovinskim stvaranjima ili jačanje privatnih mirovinskih fondova.

3.4.3. Održivi regionalni razvoj

Održivi razvitak je razvitak koji zadovoljava potrebe današnjice, a pritom ne ugrožava potrebe budućih generacija. Održivi razvitak ostvaruje ravnotežu između zahtjeva za unapređivanjem kakvoće života (ekonomska sastavnica), za ostvarivanjem socijalne dobrobiti i mira za sve (socijalna sastavnica) te zahtjeva za očuvanjem sastavnica okoliša kao prirodnog dobra o kojima ovise i sadašnja i buduće generacije. Poštivanje načela demokracije, ravnopravnosti spolova, socijalne pravde i solidarnosti, zakonitosti, poštivanje prava čovjeka te očuvanje prirodnih dobara, kulturne baštine i čovjekova okoliša pridonose očuvanju Zemlje za održavanje života u svojoj raznolikosti. Na taj se način održivi razvitak ostvaruje kroz dinamično gospodarstvo s punom zaposlenošću, ekonomsku, socijalnu i teritorijalnu koheziju, visok stupanj obrazovanosti građana, visok stupanj zaštite zdravlja i očuvanje okoliša.

Vodeći se općim ciljem politike regionalnog razvoja, a to je: pridonijeti društvenogospodarskom razvoju Republike Hrvatske, u skladu s načelima održivog razvoja, stvaranjem uvjeta koji će svim

dijelovima zemlje omogućavati jačanje konkurentnosti i realizaciju vlastitih razvojnih potencijala, Strategijom su definirana tri strateška cilja politike regionalnog razvoja:

1. Povećanje kvalitete života poticanjem održivog teritorijalnog razvoja koji obuhvaća sinergiju različitih aspekata razvoja društva, prostora i okoliša objedinjavajući, s jedne strane, mjere vezane uz unaprjeđenje regionalnih i lokalnih razvojnih kapaciteta te podizanje razine znanja i sposobnosti za poboljšanje kvalitete života i, s druge strane, mjere osiguranja i unaprjeđenja osnovne lokalne i regionalne infrastrukture. Cilj također omogućava nastavak provedbe specifičnih politika razvoja potpomognutih područja, ali i područja s razvojnim posebnostima koja nisu nužno i nerazvijena već su razvojno specifična.
2. Povećanje konkurentnosti regionalnoga gospodarstva i zaposlenosti kojim se podržava razvoj regionalnoga i lokalnoga gospodarstva, i to unaprjeđenjem gospodarske infrastrukture, stvaranjem poticajnoga poslovnog okruženja te jačanjem ljudskih potencijala i poticanjem obrazovanja povezano s potrebama gospodarstva na regionalnoj i lokalnoj razini.
3. Sustavno upravljanje regionalnim razvojem sadržava različite vidove regionalnog razvojnog upravljanja usmjerene na pružanje odgovarajućega institucionalnog okruženja i potpore razvoju odgovarajućih tematskih područja. Cilj se 2 odnosi na uređenje procesa planiranja, provedbe, praćenja i vrednovanja provedbe razvojnih politika na svim razinama upravljanja, zatim na usklađivanje javnih politika i zakona na nacionalnoj i regionalnoj razini u svim sektorima te na jačanje financijskih i administrativnih sposobnosti dionika na lokalnoj i regionalnoj razini.

U postizanju održivog regionalnog razvoja mlado i obrazovano stanovništvo može biti glavni pokretač razvoja regija. U Hrvatskoj, regionalni razvojni programi mogu osigurati pravednu raspodjelu resursa i poticati konkurentnost manje razvijenih regija. U to se uključuje ulaganje u infrastrukturu, obrazovanje, poticanje poduzetništva i privlačenje investicija.

Demografske karakteristike regije imaju važnu ulogu u regionalnom razvoju. Regije sa mladim i obrazovanim stanovništvom imaju veću vjerojatnost da postignu gospodarski rast, privuku investicije i razviju konkurentne sektore. Pravilno upravljanjem demografski kapitalom može stvoriti povoljno okruženje za razvoj regija kroz poticanje inovacija, poduzetništva i infrastrukturnih projekata na području slabo razvijenih regija.

Za postizanje održivog razvoja zahtijeva se sveobuhvatan pristup koji uključuje demografske strategije, ekonomske politike, obrazovne programe i druge intervencije. Učinkovito upravljanje demografskim kapitalom može pružiti dobar temelj za dugoročnu održivost i prosperitet kako na nacionalnoj razini, tako i na regionalnoj te i na globalnoj razini.

4. ZAKLJUČAK

Provedbom analize demografskog kapitala, s osvrtom na održivo gospodarstvo i usporedbom podataka popisa stanovništva u Republici Hrvatskoj za 2011. i 2021. godinu. Primijećene su promjene u demografskom izgledu zemlje te naglašena važnost da se razumije demografska ravnoteža i migracijski uzorak. Rezultati istraživanja ukazuju na zabrinjavajuće trendove u demografskom razvoju. Broj stanovnika u Hrvatskoj se smanjuje, a udio starije populacije sve više se povećava. Ovo može dovesti do ozbiljnih posljedica na održivost gospodarstva, socijalne ustanove i društvenu koheziju. Kretanje stanovništva igra ključnu ulogu u demografskom trendu, mnogi mladi i obrazovani ljudi napuštaju zemlju u potrazi za boljim sutra i boljim mogućnostima. Ovaj trend negativno utječe na demografsku strukturu i kapital te dugoročni razvoj zemlje.

Ključno je poduzimanje mjera za održavanje i poboljšavanje demografske ravnoteže. Treba poticati pronatalitetne politike, privlačiti strana ulaganja i talente, te stvoriti održiva radna mjesta i perspektivu za mlade ljude kako ne bi odlazili iz Hrvatske. Nadalje, važno je ulagati u obrazovanje, zdravstveno i socijalnu skrb kako bi se stvorili poticajni uvjeti za rast i razvoj Hrvatskog stanovništva. Podaci o prirodnom kretanju stanovništva nam ukazuju kako imamo potrebu pronaći promišljene mjere i politike koje su usmjerene prema održavanju i poboljšanju demografske ravnoteže u zemlji. Samo kroz sveobuhvatan pristup i suradnjom svih relevantnih dionika može se postići pozitivna demografska slika i promjena te se osigurava održivi razvoj Republike Hrvatske.

5. POPIS LITERATURE

1. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Popis stanovništva kućanstava i stanova 2021.godine“, dostupno na: <https://dzs.gov.hr/naslovna-blokovi/u-fokusu/popis-2021/88>
2. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Podaci iz prošlih popisa“, dostupno na: <https://dzs.gov.hr/naslovna-blokovi/u-fokusu/popis-2021/88>
3. Hrvatska narodna banka, „Glavni makroekonomski indikatori“, dostupno na: <https://www.hnb.hr/statistika/glavni-makroekonomski-indikatori>
4. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Migracija stanovništva republike Hrvatske u 2021.“, dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29030>
5. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske, „Migracija stanovništva republike Hrvatske u 2011.“, dostupno na: https://web.dzs.hr/Hrv_Eng/publication/2012/07-01-02_01_2012.htm
6. Državni zavod za zapošljavanje Statistika „Registrirana nezaposlenost“, dostupno na: <https://statistika.hzz.hr/statistika.aspx?tipIzvjestaja=1>
7. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske „Aktivno stanovništvo u Republici Hrvatskoj u 2021. – prosjek godine „, , dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29256>
8. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske „Prirodno kretanje stanovništva Republike Hrvatske u 2021.“, dostupno na: <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29028>
9. Državni zavod za statistiku Republike Hrvatske „Migracija stanovništva Republike Hrvatske u 2021.“ <https://podaci.dzs.hr/2022/hr/29030>
10. IDOP (2021), „Ciljevi održivog razvoja“, <https://idop.hr/ciljevi-odrzivog-razvoja/>
11. Ivanda, K. (2017): Demografija Hrvatske: stanje, zablude i perspektive, Političke analize (1847-4977) 7 (2017), 31; 10-15
12. Sudarić, T., Janić, I., Zmaić K, (2021.): Održivi razvoj lokalne zajednice, Globalni izazovi & regionalne posebnosti / Pavić, Željko; Šundalić Anton; Zmaić, Krunoslav ; Sudarić Tihana; Stefani, Claudiu; Bialous, Macicej; Janković Dejan (ur.) Osijek: Fakultet agrobiotehničkih znanosti Sveučilišta Josipa Jurja Strossmayera u Osijeku; 1 Decembrie 1918 University, Alba Iulia; Bialystok University; Univerzitet u Novom Sadu, 2021
13. Šućur, Zoran (2018): Socijalna isključenost i socijalna pravednost // Socijalno inkluzivne knjižične usluge: zbornik radova / Sabolović-Krajina, Dijana (ur.). Koprivnica: Knjižnica i čitaonica Fran Galović, 2018. str. 13-32

14. Vuković, S. (2005). Mirovinski sustav u Republici Hrvatskoj – temeljni pokazatelji. *Revija za socijalnu politiku*, 12 (3-4), 377-391. <https://doi.org/10.3935/rsp.v12i3.99>
15. Živić, D. (2003). Demografske odrednice i posljedice starenja stanovništva Hrvatske, 308-314. Preuzeto s <http://www.rsp.hr/ojs2/index.php/rsp/article/viewFile/107/111>